

**THE LEVEL OF UNDERSTANDING
CONCEPTS AND MISCONCEPTION RELATED
TO WRITING OF TURKISH LANGUAGE
PRESERVICE TEACHERS**

**Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma ile İlgili Kavramları
Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları**

Dilek ÇEVİK CERAN¹

Abstract

Teaching and learning basic concepts of courses accurately and completely is a prerequisite for curriculums to achieve their objectives and acquisitions. In this regard, teachers and preservice teachers must have a grasp of concepts related to their field. The deficiencies and errors in concepts included in special field competencies would affect learning and teaching outputs negatively. In this context, the purpose of this study is to determine Turkish Language preservice teachers' levels of understanding concepts and misconceptions related to writing, which is one of the basic language skills. The study group of the research which was designed in survey method consisted of 136 undergraduates studying at Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education Turkish Language Teaching Department and taking Narration Techniques II: Writing Education course in 2014-2015 academic year. As the data collection tool, a 34-item form called "Concepts Related to Writing Skills" including the parts of "Basic Concepts on Writing", "Concepts Related to Writing Methods and Techniques" and "Concepts Related to Text Types and Phraseology" was used. In the research, it was detected that preservice teachers' levels of understanding concepts related to writing skill were insufficient, especially they had misconception about concepts which are included in name only in the chapters of the Curriculum related to writing but which are not explained or described or are never included. It has been determined that the preservice teachers had errors at a high level about the concepts of "main idea-main emotion, cursive script, theme, path, kinetic plan, style and redaction" in the first part of the survey; the concepts of "dissertation, categorization (clustering) technique and expository writing" in the second part; and the concepts of "explanatory description, persuasive text or operative text" in the third part.

Key Words: *Concept, level of understanding, misconception, writing.*

Özet

Derslerin temel kavramlarının doğru ve eksiksiz öğretilip öğrenilmesi, öğretim programlarının hedef ve kazanımlarına ulaşmada bir ön koşuldur. Bu bakımdan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının branşları ile ilgili kavramlara yeterince vakıf olması gerekir. Özel alan yeterlilikleri içinde yer alan kavramlardaki eksiklik ya da yanlışlıklar, öğrenme ve öğretme çıktılarına olumsuz yönde etkileyecektir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının temel dil becerilerinden yazmaya ilişkin kavramları anlama düzeylerini

¹ Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, e-posta: dlkcrn@yahoo.com

ve kavram yanlışlarını tespit etmektir. Tarama modelinde desenlenen araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan ve Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi dersini almış 136 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Yazma İle İlgili Temel Kavramlar”, “Yazma Yöntem ve Teknikleri İle İlgili Kavramlar” ve “Metin Türleri ve Anlatım Biçimleriyle İlgili Kavramlar” bölümünden oluşan ve 34 maddelik “Yazma Becerisine İlişkin Kavramlar” formu kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının yazma becerisi ile ilgili kavramları anlama düzeylerinin yetersiz olduğu, özellikle Öğretim Programı’nın yazma ile ilgili bölümlerinde ismen yer alan ancak açıklaması ya da tanımlaması yapılmayan ya da hiç yer verilmeyen kavramlarla ilgili kavram yanlışlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının formun birinci bölümünde “ana fikir-ana duygu, işlek yazı, konu, izlek, devinsel plan, üslup ve redaksiyon”; ikinci bölümünde “yetizleme, kümeleme (salkım oluşturma) tekniği ve açıklayıcı yazma”; üçüncü bölümünde ise “açıklayıcı betimleme, buyurucu (teşvik edici) metin ve işlemsel metin” kavramları hakkında yüksek oranda yanlışlığa sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Kavram, anlama düzeyi, kavram yanlışlığı, yazma.*

GİRİŞ

Öğrenme, öğretme ve düşünme süreçlerinin temelinde kavramlar vardır. Derslerin temel kavramlarının doğru ve eksiksiz öğretilip öğrenilmesi, öğretim programlarının hedef ve kazanımlarına ulaşmada bir ön koşuldur. Bu bakımdan öncelikle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının alanları ile ilgili kavramlara yeterince vakıf olması gerekir. Özel alan yeterlilikleri içinde yer alan kavramlardaki eksiklik ya da yanlışlıklar, öğrenme ve öğretme çıktılarına olumsuz etkileyecektir. Dolayısıyla eğitim açısından kavram öğrenme ve öğretme sürecinin önemi yadsınamaz.

Kavram; somut eşya, olaylar veya varlıklara değil, onları belirli gruplar altında topladığımızda ulaştığımız soyut düşünce birimleri (Çorlu vd., 1991); bir şeyin (objenin) zihindeki ve zihne ait tasarımı (Özlem, 2006); insan zihninde anlaşılan farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi formu (Çeliköz, 1998; Çaycı, 2007; Ülgen, 2001; Yağbasan ve Gülçiçek, 2003) şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımların ortak vurgusu kavramların zihinsel yapının bir parçası olduğudur. Çünkü düşünce, kavramlara ve bu kavramlara yüklenen anlamlara göre şekillenmektedir. Bu sebeple de düşüncenin en küçük yapı taşları ve birimleri olarak kabul edilmektedirler (Ormerod, 2006). Kavramların insan zihninde yer alan soyut düşünceler olduğu, içinde bulunulan çevrenin karmaşıklığını azaltarak çevredeki ve dünyadaki nesne veya olayların tanınmasına yardımcı olduğu bilinmektedir (Osborne & Freyberg, 1985). Bunun yanında kavramlar, insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırmakta, bilgilerin sistematik olarak gruplandırılmasını ve örgütlenmesini sağlamaktadır.

Kavramlar, zihinde şekillenmeleri ve düşüncenin bir parçası olmaları sebebiyle çocukluktan itibaren öğrenilmeye başlar. Bireyler, çocukluktan başlayarak düşüncenin birimleri olan kavramları ve onların adları olan sözcükleri öğrenirler; kavramları sınıflar, aralarındaki ilişkileri bulurlar, böylece bilgilerine anlam kazandırır, yeniden düzenlerler hatta zihinlerinde yeni kavramlar ve yeni bilgiler oluştururlar (Ayas, Çepni, Johnson ve Turgut, 1997; Koray ve Bal, 2002). İnsan zihnindeki bu öğrenme ve yeniden yapılanma süreci her yaşta devam eder. Kavramlar, öğrenilebilir bir içerik ya da yeterli türü olarak genelde zihinsel beceriler kategorisinde yer alır. Önceleri gözlem ve deneyimlere dayalı olarak gerçekleşen kavram öğrenimi okulla birlikte planlı ve sistematik hâle getirilmeye çalışılır.

Öğretimin ilk ve önemli basamaklarından biri olan kavram öğretimine (Temizkan, 2011) formel eğitimin bütün aşamalarında yer verilmektedir. Kavram öğretimi, öğrenme sürecinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü kavram öğretimi ilköğretimden

başlayarak eğitim öğretim sürecinin bütün basamaklarında, dersle ilgili konuları öğrenmede bir ilk adım kabul edilmektedir. Bir konu alanına ilişkin kavramların bilinmesi ve bu kavramlar arasındaki ilişkilerin doğru kavranması, yeni öğrenilecek ya da öğretilecek konulara temel oluşturmaktadır. Dolayısıyla anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi, kavramları doğru öğretim ve öğrenme ile ilişkilidir.

Kavramların düşüncenin yapı taşı olduğu düşünüldüğünde, doğru ve eksiksiz bir kavram öğretiminin öğrenmeyi ve hatırlamayı kolaylaştıracağı ve bireyin akademik başarısını artıracığı söylenebilir. Özden'e (1997) göre belli bir konuyu öğrenme, o konuyu tanımlayan ve yapılandıran kavramlar ışığında düşünmeyi öğrenmekle olur. Kavramları doğru ve tam anlama aynı zamanda ilkeleri anlama, problem çözme ve dünyayı anlama için gereklidir (Senemoğlu, 2013: 513). Çünkü bireyin eleştiri yapabilmesi, bilgiye farklı açılardan bakabilmesi ve aynı kavramı farklı bir durumda tanıyabilmesi kavramların tam ve doğru kazanılmasıyla ilişkilidir.

Algısal nitelik taşıması sebebiyle kavram öğretimi sırasında öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri farklılık gösterebilir ve çocukların nesnelere bilme, algılama ve zihinlerinde kavram olarak oluşturmalarını sağlamak zor olabilir. Bu sebeple Martorella (1998) kavram öğretimi sürecinde öncelikle kavram analizi yapılması gerektiğini belirtir. Bir kavramın analizinde ise sırasıyla kavramın en çok kullanılan adını belirleme; kavramın ne anlama geldiğini gösteren basit bir tanım oluşturma; kavramın karakteristiklerini belirleyen ayırt edici özelliklerini tespit etme ve kavramla ilgili ayırt edici olmayan özellikleri belirleme basamakları uygulanır.

Kavram öğrenmede önemli bir yer tutan kavramın ayırt edici olan ve olmayan özellikleri, kavram öğretiminin de temelini oluşturmaktadır. Kavram öğretimi sırasında bu basamakların tam ve doğru gerçekleşmemesi durumunda öğrenci yanlış kavramsallaştırma, aşırı genelleme ya da dar genelleme yapmak suretiyle kavrama doğru anlamı yükleyemeyecektir. Araştırmalar pek çok kavramın yanlış anlaşıldığını ve bunun önemli bir sorun olduğunu göstermektedir (Bal ve Akış, 2010; Baysen, Güneş ve Baysen, 2012; Bektaş ve Bilgili, 2004; Demirci ve Efe, 2007; Turan, 2002; Yontar, 1991; Yükselir, 2006).

Yanlış kavramsallaştırmanın sonucu ortaya çıkan kavram yanılgısı, öğrencinin kendi zihninde oluşturduğu bir kavramın anlamıyla o kavramın bilimsel anlamı veya tanımının birbiriyle uyuşmaması (Marioni, 1989; Stephans, 1996); öğrencilerin kavramların anlamlarına ilişkin sahip oldukları bilimsel gerçeklere aykırı yanlış algılamalar (Novak, 1997) olarak tanımlanabilir. Yağbasan ve Gülçiçek'e (2003) göre kavram yanılgısı, bir kişinin bir kavramı anladığı şeklin ortaklaşa kabul edilen bilimsel anlamından farklılık göstermesidir. Kavram yanılgıları; öğrencilerin yeni öğrenme durumlarında kendi ön bilgilerini kullanmalarındaki yetersizlik; öğretmenin, öğrencilerin zihinlerinde kavramsal değişimi sağlamada başarısızlığa uğraması; kavramların öğrenciler tarafından öğrenilirken belli durumlarda anlam bütünlüğü kurulamaması gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkabilmektedir (Kuru ve Güneş, 2005). Öğrencilerin çok sayıda bilgiyi aralarındaki anlamsal ilişkiye bakmaksızın kısa sürede ezberlemeleri, farklı kavram ve terimlerin anlamları arasında ayırışım yapamamaları, yanlış algılamaları ve yorumlamaları da kavram yanılgılarına sebep olmaktadır (Çepni, Ayvacı ve Keleş, 2000).

Kavram yanılgılarının oluşma sebeplerini inceleyen çalışmalarda oluşma zamanına göre iki tür yanılgıdan söz edilmektedir. Birincisi kavramla ilgili öğretim sürecine girmeden önce öğrencilerin sınırlı bilgileri ve deneyimleri üzerinden mantıksal yorum yapmaya

çalışmalarından kaynaklanan kavram yanlışlarıdır. İkinci tür kavram yanlışları ise öğrencilerin öğretim süreci içinde yapılandırdıkları yanlış algılamalardır. Bu türdeki

kavram yanlışlarının sebepleri; bilimsel kavramların, formüllerin ve birbirine benzeyen terimlerin anlamlarının yanlış anlaşılması ve yorumlanması, öğrencilerin önceki bilgilerinin yetersiz oluşu, öğrencilerin gereğinden fazla bilgiyi kısa sürede ezberlemeye çalışmaları, seçilen öğretim yöntemlerinin konulara uygun olmaması ve öğrencilerin ön bilgi düzeylerinin düşük olmasıdır (Bilgin, 2002). Öğrencinin bir kavram ile ilgi sahip olduğu yanlış, yeni kavramlarla sağlıklı bağlantılar kurulmasını engelleyerek anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesini önemli ölçüde etkilemektedir (Aydoğan, Güneş ve Gülçiçek, 2003).

Kavram yanlışlarının oluşmasına öğrenci (öğrenme), öğretmen (öğretim), öğrenme ortamı, ders kitapları ve ders araç ve gereçlerindeki eksikliklerden kaynaklanan faktörler sebep olmaktadır (Yılmaz, Tekkaya, Geban ve Özden, 1999; Adıgüzel, 2006).

Öğrencilerin kavramları öğrenmesinde öğretim boyutunu üstlenen öğretmen, etkili kavram öğretimi sağlamak için öğretim işleminden önce öğrencilerinin kavram yanlışlarını dikkate alarak dersini planlamalı ve uygulamalıdır. Bunun için de öncelikle her öğretmenin alanındaki kavramlarla ilgili yetkin olması ve bunları derinlemesine bilmesi gerekir. Öğretmen ve öğretmen adaylarının öğretim programında yer alan temel kavramları çok yönlü bir yapının içinde kavraması, kavram öğretiminin ve dersin hedef ve kazanımlarının gerçekleşmesinde etkili olacaktır.

İlk ve orta öğretimin temel derslerinden biri olan Türkçe dersine ait kavramların öğrenciler tarafından tam ve doğru algılanması, diğer derslerdeki başarıyı da etkileyeceğinden Türkçe öğretmenleri ve öğretmeni adaylarının temel kavramlar ve bu kavramların öğretimi ile ilgili donanımlı olmaları büyük önem taşımaktadır.

Türkçe dersi dinleme, okuma, konuşma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisi üzerine kurulmuştur. Bu dört temel beceri aynı zamanda dersin özel alan kavramlarının da başında gelmektedir. Anlatmaya dayalı dil becerilerinden biri olan ve diğer becerilerden sonra öğrenilen yazma becerisi, hem yapısı itibarıyla karmaşık ve zor hem de kavramsal boyutuyla çok yönlü bir beceriyi ifade etmektedir. Aynı zamanda Türkçe programında yer aldığı şekliyle yazma, çeşitli zihinsel becerilerin geliştirilmesine katkıda bulunur. “Öğrenciler yazma becerileri yoluyla düşüncelerini sıralama, sınırlama, düzenleme ve yazma kurallarını uygulamayı öğrenirler.... Böylelikle öğrencilerin düşüncelerini geliştirme, bilgilerini düzenleme, dili etkili kullanma, öğrenme, düşünme, anlama, iletişim kurma ve duygularını aktarma becerileri de gelişmektedir” (MEB, 2009:17). Duygu ve düşüncenin ifadesinde etkin bir araç olan yazmanın bir kavram olarak öğretmen ve öğretmen adayları tarafından doğru ve eksiksiz algılanması, öğrencilerin yazma becerisini istenen düzeye getirebilmek bakımından önemlidir.

Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirebilmek ve bu beceri alanı ile ilgili kavramları öğrencilerin zihninde doğru ve eksiksiz oluşturabilmek amacıyla Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümlerde teori ve uygulama saatleri bulunan 3 kredilik “Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi” dersi yer almaktadır. Söz konusu dersin içeriği “Yazma becerisinin kuramsal boyutlarıyla açıklanması. Yazılı metin türleri konusunda öğrencileri bilinçlendirme ve uygulama çalışmalarlarıyla öğretmen adaylarının hem öğrenen hem de öğretici kişi olacakları bilinciyle hareket etmeleri için yazma çalışmalarının yapılması.” (YÖK, 2007: 93) şeklinde tanımlanmıştır. Bu içerikten hareketle Türkçe öğretmeni

adaylarının yazma becerisini kuramsal boyutları ile bilmesi, dolayısıyla dersin kavramlarına hâkim olması beklenmektedir.

Kavramın tanımının yapılması ve özelliklerinin belirtilmesi, kavramın öğrenilip öğrenilmediği hakkında bilgi verir (Çeliköz, 1998; Ülgen, 1998). Bu sebeple Türkçe öğretmeni adaylarının yazma öğrenme alanı ile ilgili kavramların tanımlarına ve

özelliklerine bilgi düzeyinde sahip olup olmadıklarını belirlemek ve söz konusu alan ile ilgili kavram yanılgılarını tespit etmek, Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi dersinin işleyişini değerlendirmek ve yönlendirmek için gereklilik arz etmektedir. Bu amaçla çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerisi ile ilgili kavramları öğrenme düzeyleri ve kavram yanılgıları belirlenmeye çalışılmıştır. Yazma becerisi ile ilgili kavramlar üç başlık altında ele alınmış, öğrencilerin bu kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanılgılarını tespit etmek için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır: Türkçe öğretmeni adaylarının,

1. Yazma ile ilgili temel kavramları anlama düzeyleri nedir?
2. Yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili kavramları anlama düzeyleri nedir?
3. Metin türleri ve anlatım biçimleriyle ilgili kavramları anlama düzeyleri nedir?
4. Yazma becerisi ile ilgili kavram yanılgıları nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma amacına göre bu çalışma betimleyici araştırmalar kategorisine göre yapılmıştır. Betimsel araştırmalar “Nedir?” ve “Ne oluyor?” sorularına cevap arayan, durum saptayıcı, tanımlayıcı araştırmalardır (Ural, Kılıç, 2006: 19). Betimsel araştırma temel araştırma eylemidir ve bilginin anlaşılması ve artırılmasında büyük önemi vardır. Betimleyici araştırmaların çeşitleri açısından ele alındığında Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerisi ile ilgili kavramları anlama düzeylerini ve söz konusu beceri alanındaki kavram yanılgılarını tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Amaç araştırma konusunu doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmek, bilimin tasvir fonksiyonunu ön plana çıkarmaktır (Karasar, 2009).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan ve Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi dersini almış 136 öğrenci oluşturmaktadır. Yazma Eğitimi dersini almış öğrencilerin tercih edilmesinin sebebi, araştırmaya konu olan yazma becerisinin, yazmaya dair kavramların, yöntem ve tekniklerin söz konusu dersin içeriğinde kapsamlı ve program doğrultusunda ele alınmasından dolayıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan “Yazma Becerisine İlişkin Kavramlar” formu kullanılmıştır. Bu bölümler sırasıyla “Yazma İle İlgili Temel Kavramlar”, “Yazma Yöntem ve Teknikleri İle İlgili Kavramlar” ve “Metin Türleri ve Anlatım Biçimleriyle İlgili Kavramlar”dır. Her üç başlık altındaki kavramlar belirlenirken dersin YÖK

tarafından hazırlanan içeriği (2007), İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1- 5. Sınıflar) (2009) ve İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı (2006) esas alınmıştır. Ayrıca alan yazın taranmış ve yazma becerisi ve eğitimi üzerine hazırlanmış kaynaklar ve yapılmış araştırmalarda yer alan kavramlar da formun oluşturulma sürecine dâhil edilmiştir (Göçer, 2014; Gündüz, Şimşek, 2000; Özbay, 2014; Yıldız, Okur, Arı ve Yılmaz, 2013). Hazırlanacak form için yukarıda bahsedilen üç başlıkla ilgili toplam 48 kavram seçilmiş; alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda birinci başlıkta 15; ikinci başlıkta 10 ve üçüncü başlıkta 9 olmak üzere 34 maddelik forma son şekli verilmiştir.

Kavram yanlışlarını belirlemek için klinik mülakat, olaylar ve durumlar hakkında görüşme, test gibi yöntemler kullanılmaktadır (Boeha, 1990; Hewson ve Hewson, 2003; Sutton, 1980). Test yönteminde, kısa cevap gerektiren testler, sınıflama gerektiren testler, seçme gerektiren testler, iki ya da üç aşamalı testler kullanılarak kavram yanlışlarını tespit etmek mümkündür.

Kavram yanlışlarının tespitinde sonuca dayalı testler yerine, olayların sebebini ve süreci açıklamaya yönelik soruların sorulması kavram yanlışlarının tespiti için daha yararlıdır (Güneş, 2015). Dolayısıyla araştırmada kullanılan form, açık uçlu sorulardan oluşturulmuş; böylelikle öğretmen adaylarının bilmeden ya da emin olmadan cevap verme olasılıkları en aza indirgenmeye çalışılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, açık uçlu sorularla anlama düzeyini ve kavram yanlışlarını tespit etmek için literatürde yaygın olarak kullanılan kategoriler olan; tam anlama, kısmi anlama, kavram yanlışlığı ve anlamama şeklindeki kategoriler seçilmiş (Abraham vd., 1992: 105-120); bu kategorilerin neyi ifade ettiği Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Kavramları anlama düzeyleri ve puanlama kriterleri

Anlama Düzeyleri	Puanlama Kriterleri
Tam Anlama	Geçerliliği olan cevabın bütün yönlerini içeren cevaplar
Kısmi Anlama	Geçerli olan cevabın bir yönünü içeren fakat bütün yönlerini içermeyen cevaplar
Kavram Yanlışlığı	Bilimsel olarak yanlış olan cevaplar
Anlamama – Yanıtsız Bırakma	Boş bırakma, bilmiyorum, anlamadım şeklindeki cevaplar Soruyu aynen tekrarlama İlgisiz ya da açık olmayan cevap verme

Araştırmada öğretmen adaylarının her bir soruya verdiği cevaplar irdelenmiş, yukarıdaki kategorilerden uygun olanına yerleştirilmiş ve sonuçlar frekans dağılımı (f) ve yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Cevaplar, araştırmacı tarafından alan yazından hareketle hazırlanan ve kavramların tanımını ve özelliklerini içeren bilgilere göre değerlendirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Türkçe öğretmeni adaylarının yazma beceri alanı ile ilgili belirlenen kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışlığı üzerine elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma İle İlgili Temel Kavramları Anlama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmada yazma öğrenme alanıyla ilgili 15 temel kavram seçilmiş ve öğretmen adaylarının bu kavramları anlama düzeyleri Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Türkçe öğretmeni adaylarının yazma ile ilgili temel kavramları anlama düzeyleri

Kavramlar	Tam Anlama		Kısmen Anlama		Yanılgı		Yanıtsız	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Yazma	61	44,9	47	34,5	23	16,9	5	3,7
Yazılı Anlatım	77	56,6	30	22	17	12,5	12	8,9
Yazım (İmla)	97	71,3	39	28,7	0	0	0	0
Ana Fikir – Ana Duygu	25	18,4	19	13,9	75	55,2	17	12,5
İşlek Yazı	0	0	24	17,6	80	58,8	32	23,6
Konu	25	18,5	27	19,9	70	51,5	15	11,1
İzlek	37	27,1	13	9,6	71	52,2	15	11,1
Taslak Oluşturma	65	47,8	32	23,6	39	28,6	0	0
Okunaklılık	113	83	3	2,2	20	14,8	0	0
Devinsel Plan	16	11,8	0	0	85	62,5	35	25,7
Üslup	22	16,2	0	0	73	53,6	41	30,2
Tutarlılık	72	53	22	16	27	19,9	15	11,1
Redaksiyon	18	14,2	0	0	81	59,6	37	27,1
Süreç Temelli Yazma Yaklaşımı	37	27,2	7	5,1	61	44,9	31	22,8
Van Galen Modeli	7	5,1	0	0	63	46,4	66	48,5

Tablo 2’ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğunda tam anlama düzeyinin gerçekleştiği kavramlar “Yazılı Anlatım” (% 56,6), “Yazım (İmla)” (% 71,3), “Okunaklılık” (% 83) ve “Tutarlılık” (% 53)’tür. “Kısmen Anlama” düzeyinde öğretmen adaylarının çoğunluğunun kısmen anlayabildiği bir kavrama rastlanmazken “Devinsel Plan”, “Üslup”, Redaksiyon ve “Van Golen Modeli” kavramlarında “kısmen anlama” düzeyi hiç tespit edilememiştir. Söz konusu kavramlarda öğretmen adaylarının ağırlıklı olarak kavram yanılgısına sahip oldukları görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğunda kavram yanılgısının tespit edildiği kavramlar ise “Ana Fikir-Ana Duygu” (% 55,2), “İşlek Yazı” (% 58,8), “Konu” (% 51,5), “İzlek” (% 52,2), “Devinsel Plan” (% 62,5), “Üslup” (% 53,6) ve “Redaksiyon” (% 59,6)’dur. Tabloya göre seçilen 15 kavramdan sadece 4’ünde “tam anlama” düzeyi yüksek orandayken 7’sinde “yanılgı” düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adayları genel olarak kavramlarla ilgili görüş beyan etmişlerdir. Bu bağlamda kavramlarla ilgili “yanıtsız” düzeyi düşük oranda kalmakla birlikte sadece “Van Golen Modeli”nde (% 48,5) “yanıtsız” düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

2. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Yöntem ve Teknikleriyle İlgili Kavramları Anlama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmada yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili 10 kavram seçilmiş ve Türkçe öğretmeni adaylarının bu kavramları anlama düzeyleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Türkçe öğretmeni adaylarının yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili kavramları anlama düzeyleri

Kavramlar	Tam Anlama		Kısmen Anlama		Yanılgı		Yanıtsız	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kontrollü Yazma	83	61	0	0	23	16,9	30	22,1
Güdümlü Yazma	77	56,6	13	9,6	27	19,9	19	13,9
Serbest Yazma	121	89	0	0	3	2,2	12	8,8
Yetizleme	3	2,2	5	3,7	83	61	45	33,1
Eleştirel Yazma	103	75,8	7	5,1	16	11,8	10	7,3
Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği	11	8,1	0	0	68	50	57	41,9
Açıklayıcı Yazma	24	17,6	31	22,8	72	53	9	6,6
Özet Çıkarma	127	93,4	5	3,7	4	2,9	0	0
Tahminde Bulunma	112	82,4	4	2,9	7	5,1	13	9,6
Duyulardan Hareketle Yazma	105	77,3	24	17,6	7	5,1	0	0

Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmeni adaylarının genel olarak yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili kavramları anlama düzeylerinin “tam anlama” başlığı altında olduğu görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğunda tam anlama düzeyinin gerçekleştiği kavramlar “Kontrollü Yazma” (% 61), “Güdümlü Yazma” (% 56,6), “Serbest Yazma” (%89), “Eleştirel Yazma” (% 75,8), “Özet Çıkarma” (% 93,4), “Tahminde Bulunma” (% 82,4) ve “Duyulardan Hareketle Yazma” (% 77,3)’dir. Öğretmen adaylarının “kısmen anlama” düzeyinde cevapları olmakla birlikte “Serbest Yazma” ve “Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği”nde bu düzeyde cevaba rastlanmamıştır. Yazma yöntem ve teknikleri ile ilgili kavram yanılgısı ise en çok “Yetizleme” (% 61), “Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği” (% 50) ve “Açıklayıcı Yazma” (% 53)’de ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının yanıtsız bıraktıkları kavramların başında “Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği” (% 41,9) gelirken “Özet Çıkarma” ve “Duyulardan Hareketle Yazma” yöntemlerinin “yanıtsız” kategorisinde karşılığı tespit edilmemiştir.

3. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Metin Türleri ve Anlatım Biçimleriyle İlgili Kavramları Anlama Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmada metin türleri ve anlatım biçimleriyle ilgili 9 kavram seçilmiş ve Türkçe öğretmeni adaylarının bu kavramları anlama düzeyleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Türkçe öğretmeni adaylarının metin türleri ve anlatım biçimleriyle ilgili kavramları anlama düzeyleri

Kavramlar	Tam Anlama		Kısmen Anlama		Yanılgı		Yanıtsız	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Bildirme Yazısı	93	68,4	11	8,1	22	16,2	10	7,3
Tartışmacı Anlatım	65	47,8	0	0	63	46,3	8	5,9
Açıklayıcı Betimleme	15	11	23	16,9	77	56,6	21	15,5
Tanık Gösterme	127	93,4	0	0	6	4,4	3	2,2
Anlatısal Metin	13	9,6	0	0	85	62,5	38	27,9
Buyurucu (Teşvik edici) Metin	0	0	0	0	79	58	57	42
İşlemsel Metin	2	1,5	0	0	70	51,5	64	47
Söyleşi	115	84,6	5	3,7	9	6,6	7	5,1
Değişmeceli Anlatım	0	0	0	0	61	44,9	75	55,1

Tablo 4'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının metin türleri ve anlatım biçimleriyle ilgili kavramları anlama düzeyleri "tam anlama" ve "yanılgı" düzeylerinin "kısmen anlama" ve "yanıtsız" düzeylerine oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının en yüksek düzeyde anladıkları kavramlar "Bildirme Yazısı" (%68,4), "Tanık Gösterme" (%93,4) ve "Söyleşi" (%84,6) şeklindedir. Buyurucu (Teşvik edici) Metin kavramına "Tam Anlama" düzeyinde cevap verilmemiştir. "Tartışmacı Anlatım", "Tanık Gösterme", "Anlatısal Metin", "Buyurucu (Teşvik edici) Metin", "İşlemsel Metin" ve "Değişmeceli Anlatım" kavramlarında "Kısmen Anlama" düzeyinde cevap tespit edilmemiştir. Tablo 4'te öğretmen adaylarının "yanılgı" düzeyinde oldukları kavramlar ise "Açıklayıcı Betimleme" (%56,6), "Anlatısal Metin" (%62,5) ve "İşlemsel Metin" (%51,5)'dir. Yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili kavramlarda "yanıtsız" düzeyi genel itibarıyla düşük olmakla birlikte "Değişmeceli Anlatım" (%55,1) kavramında "yanıtsız" düzeyinin en yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu olmasa bile "Buyurucu (Teşvik edici) Metin" (%42) ve "İşlemsel Metin" (%47) kavramlarını "yanıtsız" bırakanların oranı da azımsanamayacak düzeydedir.

4. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Becerisi İle İlgili Kavram Yanılgılarına İlişkin Bulgular

Türkçe öğretmeni adaylarının üç bölümden oluşan "Yazma Becerisine İlişkin Kavramlar" formunda bazı kavramlarla ilgili olarak kavramın tanımı ve içerdiği özelliklerin dışında farklı anlama düzeyine sahip oldukları gözlemlenmiş ve tespit edilen kavram yanılgıları tablo 5,6 ve 7'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Türkçe öğretmeni adaylarının yazma ile ilgili temel kavramlara ilişkin yanılırları

Kavramlar	Kavram Yanılırları		
	f	%	Yanılırlık
Ana Fikir-Ana Duygu	75	55,2	Konu, Tema(İzlek), Olay, Anahtar Kelime
İşlek Yazı	80	58,8	Okunabilirlik, Anlaşılabilirlik, Hedef Kitleye Uygunluk, Akıcılık, Derin Anlamlılık
Konu	70	51,5	Tema(İzlek), Olay, Ana Fikir,
İzlek	71	52,2	Konu, Olay, Ana Fikir, Mesaj
Devinsel Plan	85	62,5	Esnek Plan, Anlaşılabilir Plan, Ön planlama, Taslak Oluşturma, Gözleme Dayalı Plan, Giriş-Gelişme-Sonuç Bölümleri, Değiştirilebilir Yapı
Üslup	73	53,6	Bakış Açısı, Sade Dil, Eleştirel Yazabilme, Objektiflik, Çağırışım, Anlatma, Tasvir Yeteneği
Redaksiyon	81	59,6	Planlı Yazma, Düşünceyi Organize Etme, Kronolojiye Göre Yazma, Sayfa Düzeni

Tablo 5'e göre Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğu yazma ile ilgili seçilen 15 temel kavramdan 7'si ile ilgili yanılırlığa sahiptir. Öğretmen adayları "İşlek Yazı" (% 58,8) denildiğinde "okunabilirlik, anlaşılabilirlik, hedef kitleye uygunluk, akıcılık, derin anlamlılık"; "Devinsel Plan" (% 62,5) denildiğinde "esnek plan, anlaşılabilir plan, ön planlama, taslak oluşturma, gözleme dayalı plan, giriş-gelişme- sonuç bölümleri, değiştirilebilir yapı"; "Üslup" (% 53,6) denildiğinde "bakış açısı, sade dil, eleştirel yazabilme, objektiflik, çağırışım, anlatma, tasvir yeteneği"; "Redaksiyon" (% 59,6) denildiğinde ise "planlı yazma, düşünceyi organize etme, kronolojiye göre yazma, sayfa düzeni" ifadelerini anladıklarını dile getirmişlerdir.

Ayrıca tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının "Ana Fikir-Ana Duygu, Konu, İzlek" kavramlarındaki yanılırlarının yüksek oranda olduğu ve yanılırların bu kavramların birbiriyle karıştırılmasına dayandığı görülmektedir.

Tablo 6. Türkçe öğretmeni adaylarının yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili kavramlara ilişkin yanılırları

Kavramlar	Kavram Yanılırları		
	f	%	Yanılırlık
Yetizleme	83	61	Özet Çıkarma, Yeterli Olma, Boşluk Doldurma, Kontrollü Yazma, Serbest Yazma, Yazmada Yetkinlik
Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği	68	50	Grupla Birlikte Yazma, Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma, Küme Çalışması Yapma, Ana Fikir ve Yardımcı Fikir Kümesi Oluşturma
Açıklayıcı Yazma	72	53	Tanımlama, Kavramları Açıklama, Eleştirel Yazma, Savunmacı Yaklaşımla Yazma, Gündümlü Yazma, Tahminde Bulunma, Dilekçe Yazma, Sorunu Ortaya Koymak İçin Yazma

Tablo 6'ya göre Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğu yazma yöntem ve teknikleri arasından seçilen kavramlardan "Yetizleme" (% 61), "Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği" (% 50) ve "Açıklayıcı Yazma" (% 53) ile ilgili kavram yanılıgına sahiptirler.

Öğretmen adaylarının "Yetizleme" yerine "özet çıkarma, yeterli olma, boşluk doldurma, kontrollü yazma, serbest yazma, yazmada yetkinlik" gibi kavramları koydukları tespit edilmiştir. "Kümeleme (Salkım Oluşturma) Tekniği" ile ilgili algılarında ise "grupla birlikte yazma, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, küme çalışması yapma, ana fikir ve yardımcı fikir kümesi oluşturma" gibi kavramları yazarak kavramla ilgili yanılgılarını ortaya koymuşlardır. Açıklayıcı Yazma" denildiğinde ise "tanımlama, kavramları açıklama, eleştirel yazma, savunmacı yaklaşımla yazma, güdümlü yazma, tahminde bulunma, dilekçe yazma, sorunu ortaya koymak için yazma" kavramlarını anladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. Türkçe öğretmeni adaylarının metin türleri ve anlatım biçimleriyle ilgili kavramlara ilişkin yanılgıları

Kavramlar	Kavram Yanılgıları		
	f	%	Yanılgı
Açıklayıcı Betimleme	77	56,6	Detaylı Betimleme, Yorumlayarak Betimleme, Ayrıntılı Betimleme, İmgesel Betimleme, Açıklayarak Betimleme
Buyurucu (Teşvik edici) Metin	79	58	Ferman, Makale, Emir Verme, Deneme, Düşünce Yazıları, Söylev ve Demeç, Okunabilir Metin, İyi Kitap
İşlemsel Metin	70	51,5	İnceleme Metni, Olaya Dayalı Metinler, Bilmeceler, Düşünce Yazıları, Nesnel Yargılı Metinler

Tablo7'ye göre Türkçe öğretmeni adaylarının metin türleri ve anlatım biçimlerine ilişkin kavramlarla ilgili yanılgıları "Açıklayıcı Betimleme" (% 56,6), "Buyurucu (Teşvik Edici) Metin" (% 58) ve "İşlemsel Metin" kavramları üzerinedir. Öğretmen adayları "Açıklayıcı Betimleme" kavramına karşılık gelmek üzere "detaylı betimleme, yorumlayarak betimleme, ayrıntılı betimleme, imgesel betimleme, açıklayarak betimleme"; "Buyurucu (Teşvik Edici) Metin" kavramına karşılık gelmek üzere "ferman, makale, emir verme, deneme, düşünce yazıları, söylev ve demeç, okunabilir metin, iyi kitap"; "İşlemsel Metin" kavramına karşılık gelmek üzere "inceleme metni, olaya dayalı metinler, bilmeceler, düşünce yazıları, nesnel yargılı metinler" gibi farklı kavramları algıladıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Türkçe öğretmeni adaylarının yazma beceri alanı ile ilgili kavramları anlama ve bu kavramlara ilişkin yanılgıları üzerine yapılan bu araştırmada, öğretmen adaylarının seçilen kavramları genel olarak tam öğrenemedikleri ya da bazıları ile ilgili kavram yanılıgına sahip oldukları tespit edilmiştir. Seçilen 34 kavramdan 13'ünde kavram yanılıgısı yüksek oranda belirlenmekle birlikte "yanıtsız" ve "kısmen anlama" kategorisindeki oranlarla birlikte düşünüldüğünde öğretmen adaylarının pek çok kavramı tam olarak anlayamadığı görülmektedir. Temizkan'ın (2011) Türkçe öğretmeni adaylarının okuma öğrenme alanı ile ilgili kavramları öğrenme düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada da

öğretmen adaylarının okuma öğrenme alanıyla ilgili birçok kavramı öğrenemedikleri ya da öğrendiklerini zannettikleri kavramları günlük hayatta uygulamadıkları için kısa sürede unuttukları tespit görülmüştür. Aynı çalışmada öğretmen adaylarının okuma öğrenme alanıyla ilgili kavramlardan bazılarını literatürdeki anlamıyla değil, kendi düşünceleri doğrultusunda tanımladıkları belirlenmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının Türkçenin temel öğrenme alanlarıyla ilgili olarak kavram yanılgılarına düştükleri söylenebilir.

Yazma ile ilgili temel kavramları anlama düzeylerine bakıldığında seçilen 15 kavramdan sadece 4'ünün (Yazılı Anlatım, Yazım (imla), Okunaklılık ve Tutarlılık) öğretmen adaylarının çoğunluğu tarafından "tam anlama" düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili kavramları anlama düzeylerine bakıldığında ise seçilen 10 kavramdan 7'sini (Kontrollü Yazma, Gündümlü Yazma, Serbest Yazma, Eleştirel Yazma, Özet Çıkarma, Tahminde Bulunma, Duyulardan Hareketle Yazma) "tam anlama" düzeyinde açıkladıkları belirlenmiştir. Her iki başlık altında "tam anlama" düzeyinde cevap verilen kavramlar Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almakta ve tanımlama ya da açıklama yoluyla belirtilmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının Öğretim Programı'nda açıklanmış kavramları daha iyi kavradıkları ancak Program'da yer almayan ya da sadece ismen geçip açıklaması bulunmayan kavramlarla ilgili eksik ya da yanlış anlamalara sahip oldukları söylenebilir. Bu sonuçtan hareketle Öğretim Programı'nda temel dil becerilerine ait kavramların açıklanması ve detaylandırılmasının öğretmen adaylarının kavramları anlama düzeylerine katkıda bulunacağı düşünülebilir.

Metin türleri ve anlatım biçimlerine ilişkin kavramlarda ise öğretmen adaylarının seçilen 9 kavramdan sadece 3'ünü (Bildirme Yazısı, Tanık Gösterme ve Söyleşi) "tam anlama" düzeyinde oldukları, geriye kalanlarla ilgili eksik veya yanlış anlama düzeyinde kaldıkları, bazıları ile ilgili ise fikirlerinin olmadığı tespit edilmiştir. "Tam Anlama" düzeyinin gerçekleştiği kavramlar yaygın olarak kullanılan, öğretmen adaylarının geçmiş öğrenmelerinin içinde yer alan kavramlardır. Bu durum, öğretmen adaylarının geçmiş öğrenmelerinden getirdikleri bilgilerden hareketle bazı kavramları anlama düzeylerinin yüksek olduğu ancak beceri alanının derinlemesine ve detaylı öğrenilmesine dayanan kavramları anlama düzeyini tam gerçekleştiremedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının "Yazma Becerisine İlişkin Kavramlar" formundaki üç bölümde de bazı kavramları alan yazındaki anlamlarıyla değil, kendi düşünceleri doğrultusunda tanımladıkları belirlenmiştir. Bu durumda çoğunluk tarafından yanlış düzeyinde olan kavramlar, "Yazmayla İlgili Temel Kavramlar" bölümünde 7 (Ana Fikir-Ana Duygu, İşlek Yazı, Konu, İzlek, Devinsel Plan, Üslup, Redaksiyon); "Yazma Yöntem ve Teknikleriyle İlgili Kavramlar" bölümünde 3 (Yetizleme, Kümeleme(Salkım Oluşturma) Tekniği, Açıklayıcı Yazma) ve "Metin Türleri ve Anlatım Biçimleriyle İlgili Kavramlar" bölümünde ise 3 (Açıklayıcı Betimleme, Buyurucu (Teşvik Edici) Metin, İşlemsel Metin) olarak tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının yazma ile ilgili temel kavramlar başlığı altında yer alan "Ana Fikir-Ana Duygu, Konu ve İzlek" kavramlarına verdikleri yanıtlar incelendiğinde kavram yanılgısının bu üç kavramın anlamını birbirine karıştırma sebebiyle ortaya çıktığı görülmektedir. Bir yazının temel unsurları olan ana fikir-ana duygu, konu ve izlek gibi kavramların tam anlaşılabilmesi, aynı zamanda metin üzerinde bu kavramlarla ilgili uygulamaların tam ve doğru şekilde yapılamayacağına ve öğretilemeyeceğine işaret etmektedir. Çetinkaya, Ateş ve Yıldırım'ın (2013) metinlerde ana fikri bulma üzerine yaptıkları çalışmada katılımcıların ana fikir kavramına ilişkin farklı düşüncelere sahip oldukları, ana fikir ve konu arasında tam olarak ayırım yapamadıkları ve öğrencilerin ana

fikri belirlemede büyük ölçüde başarısız oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Arıcı ve Ungan'ın (2008) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin üzerine yaptıkları araştırmada öğrencilerin yazılı kompozisyonlarında ana fikir oluşturmada sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Arıcı'nın (2008) eğitim fakültesi öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmaları üzerine yaptığı incelemede de benzer bir sonuca ulaşılmış ve öğrencilerin yaklaşık üçte birinin (% 31,3) ana fikir ve yardımcı fikirleri oluşturmada zorlandıkları belirtilmiştir. Demir (2013) ise yazmada odağın, yazmanın teknik kısmına yani dil bilgisi özelliklerine değil, metin içeriği, ana fikir ve yardımcı fikirler üzerine olması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla yazma öğrenme alanının en önemli kavramları arasında yer alan ana fikir-ana duygu, konu, izlek gibi kavramlarla ilgili öğretmen adaylarının doğru ve tam bilgiye sahip olmaları bir gerekliliktir.

Türkçe öğretmeni adayları; yazma yöntem ve teknikleriyle ilgili olarak seçilen 10 yöntemden 7'sine genel olarak "tam anlama" düzeyinde cevap verirken 3 kavrama, alan yazındaki anlamlarının dışında anlam yüklemişlerdir. "Tam Anlama" düzeyindeki yöntem ve teknikler Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan ve açıklanan kavramlarken kavram yanılgısının görüldüğü "Yetizleme, Kümeleme(Salkım Oluşturma) Tekniği, Açıklayıcı Yazma"ya söz konusu programda yer verilmemiştir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının Öğretim Programı'nda yer bulmayan yöntem ve tekniklerle ilgili eksik ya da yanlış bilgiye sahip oldukları anlaşılmaktadır. Türkçe dersinin kendi içinde bir amaç ders, diğer dersler içinse bir araç ders niteliği taşıması bu derse karşı tutumu artırıcı yöntem ve tekniklerin kullanılmasını önemli hâle getirmektedir (Özbay 2009; Kırkkılıç-Akyol, 2007). Göçer'e (2010) göre de öğrenciler için zaman zaman sıkıcı hâle gelen yazma çalışmalarını isteyerek ve zevkle yapılan bir etkinliğe dönüştürmenin yolu, ilk olarak öğrencileri yazma yöntem ve teknikleri konusunda donanımlı hâle getirmek gelmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının sadece Öğretim Programı ile sınırlı kalmadan öğrencilerin yazmaya olan ilgisini ve isteğini artıracak farklı yöntem ve tekniklere vakıf olması gerekmektedir.

"Metin Türleri ve Anlatım Biçimleriyle İlgili Kavramlar" bölümünde ise "Açıklayıcı Betimleme, Buyurucu (Teşvik Edici) Metin, İşlemsel Metin" kavramlarıyla ilgili yanılgıların yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu kavramların alan yazında sıkça kullanılan ve karşılıklarına çıkan kavramlar olmayışı, öğretmen adaylarının bu kavramlarla ilgili tam ya da kısmen anlama düzeyine ulaşamadıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Yazılı anlatımdaki başarı sadece neyin anlatıldığıyla değil, nasıl anlatıldığıyla da ilgilidir. "Anlatılan konunun ele alınışı ve işlenişi, anlatımın etkisi bakımından büyük önem taşır. Bu sebeple Türkçe eğitiminde, anlatım şekilleri olarak ifade edilen tartışma, betimleme, öyküleme ve açıklama kavramları bir konu olarak ele alınmalı ve öğrencilere bunların uygulamaları ve incelikleri kavratılmalıdır" (Karadağ, 2003: 81). Öğrencilerin kişisel üslup oluşturmaları için anlatım biçimleri bilgisine sahip olmaları ve bu bilgileri yazılı anlatımlarında kullanabilmeleri gerekir. Dolayısıyla öğrencilere metin türlerini ve anlatım biçimlerini öğretip yazılarında kullanmalarını sağlayacak öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgi ile donanmış olmaları beklenmektedir. Öğretmenlerin bilgilerindeki eksiklik ya da yanlışlık öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarına da yansiyacaktır.

Kavram yanılgıları öğrenmenin önünde büyük bir engeldir. Bu yanılgıların tespit edilip düzeltilmesi gerekir. Bunları düzeltmek için çeşitli yöntemler kullanılabilir ancak bu yanılgıların ne olduğu önceden tespit edilmezse düzeltilmesi olanaksızdır (Kızılcık ve Güneş, 2011). Yazma eğitimi alanındaki kavramlarla ilgili eksiklik ve yanılgıların giderilmesinde öğretmen adaylarının ders dışında alan yazınla ilgili çalışmaları takip etmesi bir gereklilik olmalıdır. Araştırmada yazma eğitimi ile ilgili seçilen kavramlardan pek çoğu ile ilgili son yıllarda pek çok çalışma vardır (Akkaya, 2014; Bayat, 2014; Can,

2014; Coşkun ve Tiryaki, 2013; Çelik ve Çetinkaya, 2014; Mert Lüle, 2014; Sönmez, 2014; Topuzkanamış, 2014, Ünal Topçuoğlu ve Tekin, 2013). Öğretmen adaylarının güncel çalışmaları ve yenilikleri takip etmeleri, yazma ile ilgili kavramları tam ve doğru anlamalarını destekleyecektir.

Sonuç olarak dil becerilerinin bütün derslerin temeli olduğu düşüncesinden hareketle öğrencilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının söz konusu alandaki yanlışları tespit edilmeli ve bu doğrultuda yanlışların düzeltilmesi için kavram öğretimine ağırlık verilmelidir. Öncelikle bu kavramların öğreticisi ve uygulamacısı olacak öğretmen adaylarının kavramsal alandaki boşluklarının ve yanlışlarının giderilmesi, bu bağlamda Yazılı Anlatım ve Yazma Eğitimi gibi derslerde söz konusu öğrenme alanının kavramlarının öğretilmesi hususu önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Abraham, M.R., Gryzybowski, E.B., Renner, J.W. & Marek, A.E. (1992). Understanding and misunderstanding of eighth graders of five chemistry concepts found in textbooks. *Journal of Research in Science Teaching*, 29, 105-120.
- Adıgüzel, R. (2006). *Mitoz ve mayoz hücre bölünmesi konusundaki kavram yanlışlarının tespiti ve bu konuda fen bilgisi öğretmenlerinin çözüm önerileri (Muğla ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Akkaya, N. (2014). Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı yazma sürecine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(4), 1487-1504.
- Arıcı, A. F. (2008). Üniversite öğrencilerinin yazılı anlatım hataları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 209-220.
- Arıcı, A. F. ve Ungan, S. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarının bazı yönlerden değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 317-328.
- Ayas, A., Çepni, S., Johnson, D. ve Turgut, M. F. (1997). *Fizik öğretimi*, Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Yayınları.
- Aydoğan, S., Güneş, B. ve Gülçiçek, Ç. (2003). Isı ve sıcaklık konusunda kavram yanlışları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 111-124.
- Bal, M. S. ve Akış, A. (2010). Sosyal bilgiler dersi " insanlar ve yönetim" ünitesinde karşılaşılan kavram yanlışları. *NWSA: Education Sciences*, 5(4): 2061-2070.
- Bayat, N. (2014). Sürece dayalı yazma yaklaşımının yazma başarısı ve kaygısı üstündeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 1123-1141.
- Baysen, E., Güneşli, A. ve Baysen, F. (2012). Kavram öğrenme-öğretme ve kavram yanlışları: fen bilgisi ve Türkçe öğretimi örneği. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(2): 108-117.

- Bektaş, Ö. ve Bilgili, A. S. (2004). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi "Osmanlı kültür ve medeniyeti" ünitesinde geçen tarih terimleri ile ilgili kavram yanılgıları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 119-141.
- Bilgin, İ. (2002). *Kavramsal değişim koşullarına dayalı işbirliğine yönelik öğrenim yaklaşımının kimyasal denge konusunu anlamalarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Boeha, B. B. (1990). Aristotle, alive and well in papua new guinea science classrooms. *Physics Education*, 25, 280-283.
- Can, R. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin bağdaşıklık araçlarını işlevlerine göre yazılı anlatımlarında kullanma becerileri. *Journal of Education Faculty*, 16(2), 204-228.
- Coşkun, E. ve Tiryaki, E. N. (2013). Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(102-115).
- Çaycı, B. (2007). Kavram değiştirme metinlerinin kavram öğrenimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1): 87-102.
- Çelik, T. ve Çetinkaya, G. (2014). Doğrulanmış yazma uygulamalarının Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerilerine etkisi. *İlköğretim Online*, 13(1), 130-145.
- Çeliköz, N. (1998). Kavram öğrenme ve öğretme ilkeleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 69-76.
- Çepni, S., Ayvacı, H. ve Kele, E. (2000). Sertifika öğrencilerinin fizik kavramlarını anlama düzeyleri. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Çetinkaya, Ç., Ateş, S. ve Yıldırım, K. (2013). Anlam kurmanın zor ve önemli bir becerisi: ana fikri bulma. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 188-210.
- Çorlu, M.A., Özçelik, D.A., Özdaş, K., Ekrem, N. Ve Şenyol, M. (1991). *Fizik öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Demir, T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma özyeterlik algısı ilişkisi üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 84-114.
- Demirci, N. ve Efe, S. (2007). İlköğretim öğrencilerinin ses konusundaki kavram yanılgılarının belirlenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 1(1), 23-56.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 178-195.
- Göçer, A. (2014). *Yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2000). *Uygulamalı yazma eğitimi el kitabı (anlatma teknikleri 2)*. Ankara: Grafiker Yayınları.

- Güneş, B. (2015). Öğrencilerin kavram yanlışlarının tespit edilmesi. <http://w3.gazi.edu.tr/~bgunes/files/kavramyanilgilari/ky%20nasil%20duzeltilir.html>. Erişim Tarihi: 24.05.2015.
- Hewson, M. G. and Hewson, P. W. (2003). Effect of instruction using students' prior knowledge and conceptual change strategies on science learning. *Journal of research in science teaching*, 40, 86-98.
- Karadağ, Ö. (2003). Türkçe eğitiminde anlatım tarzları. *TÜBAR*, XIII, 79-92.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kırkılıç, A.-Akyol, H. (2007). *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kızılcık, H.Ş. ve Güneş, B. (2011). Düzgün dairesel hareket konusunda üç aşamalı kavram yanlış testi geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 278-292.
- Koray, Ö. ve Bal, Ş. (2002). Fen öğretiminde kavram yanlışları ve kavramsal değişim stratejisi. *G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 83-90.
- Marioni, C. (1989). Aspect of student's understanding in classroom setting: Case Studies on Motion and Intertia. *Physics Education*, 24, 273-277.
- Martorella, P.H. (1998). *Social studies for elementary school children: Developing young citizens*. USA: Prentice Hall.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Mert Lüle, E.(2014). Türkçe öğretmen adaylarının yaratıcı yazma örneklerinin çözümleyici puanlama yönergesi bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(14), 1-15.
- Novak, J. D. (1997). *A Theory of education*. Newyork: Cornell University Press.
- Ormrod, J. E. (2006). *Educational psychology: Developing learners*. Pearson Prentice Hall.
- Osborne, R. & Freyberg, P. (1985). *Learning in science: the implications of children's science*. Auckland: Heinemann.
- Özbay, M. (2009). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Yayınları.
- Özbay, M. (2014). *Yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özden, Y. 1997, *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Özlem, D. (2006). *Mantık*. Ankara: İnkılâp Yayıncılık.

- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sönmez, A. (2014). Yazma becerisinin kazandırılması konusunda eksiklikler, hatalar ve yeni yöntemler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 103-114.
- Stephans, J. (1994). *Targeting students' science misconceptions: physical science concepts using the conceptual change model*. Florida: Idea Factory Inc.
- Sutton, C.R. (1980). The learner's prior knowledge: A critical review of techniques for probing its organisation. *European Journal Of Science Education*, 2, 107-120.
- Topuzkanamış, E. (2014). Yazma stratejileri öğretiminin türkçe öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin yazma başarısına etkisi. *Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(2), 274-290.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının temel dil becerilerinden okuma ile ilgili kavramları öğrenme düzeyleri ve kavram yanılgıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 29-47.
- Turan, İ. (2002). Lise coğrafya derslerinde kavram ve terim öğretimi ile ilgili sorunlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 67-84.
- Ural, A. ve Kılı, İ. (2006). *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram geliştirme: kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Ünal Topçuoğlu, F. ve Tekin, M.T. (2013). Eleştirel yazmaya ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının metaforik algıları. *Turkish Studies*, 8(13), 1595-1609.
- Yağbasan, R. ve Gülçiçek, Ç. (2003). Fen öğretiminde kavram yanılgılarının karakteristiklerinin tanımlanması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 102-120.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2013). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, Ö., Tekkaya, C., Geban, Ö. ve Özden, Y. (1999). Lise 1. sınıf öğrencilerinin hücre bölünmesi ünitesindeki kavram yanılgılarının tespiti ve giderilmesi. *III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*. Trabzon.
- Yontar, A. (1991). Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin bilişsel gelişim ve kavramsallaştırma düzeyleri. *Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu-Eğitimde Nitelik Geliştirme*. 13- 14 Nisan 1991: İstanbul.
- YÖK (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları.

Yükselir, A. (2006). *İlköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler programında geçen kavramların kazanımı ve kalıcılığında kavram analizi yönteminin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.